

Jagtriflen

Henrik Rudfeld

Jagtriflen

Henrik Rudfeld

SEGES Forlag

DANMARKS
JÆGERFORBUND

Jagtriflen

Ansvarshavende redaktør:	Niels Søndergaard, Danmarks Jægerforbund
Projektleder:	Lene Overgaard Bruun, SEGES Forlag
Forfatter:	Henrik Rudfeld
Faglig redaktion:	Nicolai Vigger Knudsen, Danmarks Jægerforbund
Forlagsredaktører:	Max Jørgensen, SEGES Troels Grønbæk, Ordlab
Grafisk design:	Lene Kruse Kessler, Grafica
Tegninger:	Lene Kruse Kessler, Grafica
Fotos:	Hvor intet andet er anført: Henrik Rudfeld Flemming Højer, Danmarks Jægerforbund
Forsidefoto:	Thomas Iversen
Tryk:	Hørdum & Engelbreth
ISBN:	978-87-93050-55-6
Udgiver:	Danmarks Jægerforbund og SEGES Forlag

1. udgave 2017

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen.

Forord

Kære læser

Hvis du vil prøve kræfter med riffelskydningens ædle kunst, kan du i denne bog finde al den hjælp og viden, du har behov for til at komme godt i gang som riffeljæger i Danmark.

Vi har valgt at udgive denne bog, fordi flere og flere danske jægere går på riffeljagt, samtidig med at færre og færre står i "mesterlære" hos erfarne jægere. Det betyder, at der er et stort behov for at formidle viden til nye riffeljægere, der i større stil selv må tilegne sig den nødvendige viden.

Der er en stadig voksende interesse blandt danske jægere for jagt i udlandet – fortrinsvis riffeljagt. Hertil kommer, at den bemærkelsesværdige fremgang i den danske bestand af hjortevildt – først og fremmest råvildt, kronvildt og dåvildt, som inden for en kort årrække er blevet mere end fordoblet, og efterhånden er blevet alle mands vildt – har øget interessen for jagt med riffel.

Det gør vi på en let tilgængelig måde, og vi kommer rundt om alle de emner, som du har behov for at vide noget om som riffeljæger. Lige fra våben og tilbehør, over patronvalg til træningsanbefalinger og meget mere.

Denne bog ligger i sikker forlængelse af Danmarks Jægerforbunds politik om, at jægere skal tilbydes mest mulig viden om jagt og sikkerhed, så de er godt rustet til at tage del i jagtens glæder.

Knæk og bræk!

*Per Henriksen
Formand for Danmarks Jægerforbunds riffeludvalg*

Indhold

Riflens detaljer	10
Cylinderlåsriflen	10
Den halvautomatiske riffel	20
Rettrækkerrifler	21
Aftræk	23
Snelle	24
Direkte aftræk	25
Løb	26
Riffelgange	28
Riffelstigning	29
Rifling af piber	30
Løbslængder	32
Løbskontur og -tykkelse	34
Løbssvingninger	36
Mundings-/rekylbremser	36
Lyddæmpere på skydebane og på jagt	37
Skæftet	42
Bagskæftet	44
Håndgrebet	48
Forskæftet	50
Skæftematerialer – træ, lamineret og kunststof	51
For de enøjede.....	55
Magasiner	56
 Sigtemidler	 60
Sigtekikkert – fast eller variabel forstørrelse	60
Belyste retikler	65
Traditionelt sigtemiddel – trådkors, stolpe eller noget tredje	68
Skydeskiver og sigtemidler	70
Lysstyrke i kikkerter	71
Montager til sigtekikkerter	73
Aftagelige montager	74
Dioptr og åbne sigtemidler	75
En riffel – to sigtekikkerter	76
 Kombinationsvåben	 79
Valg af kaliber til kombivåben	80
Overvejelser om bockbüchsfinte	81
Overvejelser om drilling	84

Brug af åbne sigtemidler – og sigtekikkert	85
Sikkerhed med drilling	87
Udvikling af jagtprojektiler	88
Kategorisering af jagtprojektiler	89
Syv kategorier af egentlige jagtprojektiler	90
Homogene projektiler og projektiler med blykerne	92
Blybaseret/blyfri	95
Kuglevalg i praksis	96
Introduktion til ballistik	98
Dybdevirkning på storvildt	103
Ekspanderende projektiler	105
Balance mellem patron og vildtart	107
Jagt på råvildt med riffel	108
Valg af råvildtkaliber	111
Små kalibre – muligheder og begrænsninger	117
Jagt på ræv med riffel	123
Skydning med fast anlæg	125
Kugler og jagtformer	126
Varmintriflen til rævejagt	127
Sammenligning mellem rævepatroner	129
Allround-riffelkalibre til blandet jagt i Europa og det sydlige Afrika . .	133
Allround-patronen summa summarum	148
Øvelse gør jæger	151
Træning med kuglevåben	151
Rekyloplevelse	153
Riflens egenspredning	154
Træning til riffelprøven	155
Man kan ikke læse sig til en kuglebane	158
Træning til jagt	159
Hjælpemidler eller fast anlæg	161
Skydestillinger	163
Tidsfaktoren ved skydning	170
For kort ladegreb, klikkere og andre problemer	173
Hjælpemidler til skydningen	175

Skud og anskud	179
Bladskud – ikke hjertesud.	179
Sigtepunkter	181
Riffeljægerens placering – på jorden og i højden	185
Hochstand eller hochsitz – både og	188
Skydning på moderate afstande – i skov og krat	190
Europa; anstand, Afrika; pürsch	190
Ingen kugler upåvirkede.	191
Pürsch, stalking og still-hunting	193
Vedligehold af jagtriflen	197
De vigtigste plejeprodukter.	197
Skæftets pleje.	199
Bilag: Fagudtryk og måleenheder.	201
Udvalgt litteratur	202
Stikord	204

Riffeljægerens placering – på jorden og i højden

En stor del af riffeljagten i Danmark bliver udøvet fra højden, enten fra en *hochsitz* (en stige lænet op af et træ med et sæde øverst) eller fra en *hochstand* (et fritstående tårn med en ”kasse” med sæde øverst). For nogle riffeljægere er det en pine at skulle sidde stille i et højsæde, mens jeg som gammel trækjæger kan sidde i timevis og hen over en sæson blive belønnet med alle mulige jagt- og naturoplevelser.

Ifølge gældende bestemmelser må et højsæde være op til 5 meter højt, og med mindre der er indgået skriftlig aftale om andet, skal det være placeret mindst 130 meter fra skel. Jeg bruger personligt næsten udelukkende de tyske betegnelser *hochstand* og *hochsitz*, fordi jeg synes, bekendtgørelsens formuleringer om skydeplatform, skydetårn og skydestige er både fattige og flade. De høje siddepladser anvendes jo til andet end at skyde fra, fordi man som regel bruger temmelig meget tid i dem uden at skyde.

På tysk taler man tit om en Kanzel, hvilket egentlig er en prædikestol, men det kan altså også være et andet ord for en *hochstand*. I højere grad betegner det dog selve ”kassen”, så en Kanzel i jagtlig forstand kan både stå på jorden (Erdkanzel) og være anbragt højt oppe på fire ben (Hochstand).

En mellemtning mellem en hochstand og en hochsitz, men stadig med mulighed for fuld støtte under begge arme.

En Erdkanzel til riffeljagt er ulovlig i Danmark, fordi det er et såkaldt "kunstigt skjul".

At sidde i højden er en ganske effektiv måde at udøve selektiv riffeljagt på, og der er med særlig tanke på mindre revirer samt almindelig færdsel og beboelse i området også den øgede sikkerhed ved skudafgivelse at tænke på. Så egentlig burde der være færre begrænsninger end nævnt ovenfor.

Støtte og vinkler

Både tårn og stige bør indrettes, så man ved skydningen kan have fuld støtte til mindst en og helst begge albuer, samtidig med at forskæftet har støtte på noget solidt. Normalt opererer man ved afgivelse af riffelskud med en sikkerhedsvinkel på minimum 20 grader til hver side, men hvis jorden er frossen, sne- eller isdækket, skal der indregnes en større vinkel, når man sætter sig til rette i højden.

Med mindre terrænet hælder meget, er der som regel, afhængigt af skudafstand, godt kuglefang, når der skydes fra f.eks. 5 meters højde. Men man må tage yderligere forholdsregler ved lange skud og i frostvejr, hvor risikoen for rikoletter er størst.

Ved afgivelse af skud fra højden er vinklen kun problematisk ved flade, lange skud, hvor kuglefanget skal vurderes nøje. Og så er der et problem ved skud til vildt fra en høj position, hvis dyret er for tæt på (under 20 meter), for så skal man holde ganske højt, sammenlignet med skudafgivelse under normale, flade forhold. Er man det mindste usikker eller bange for at skade dyrreryggen, må man vente, til dyret trækker ud på længere afstand, hvilket ofte er muligt. Det er endnu en fordel ved at være på jagt på uforstyrrede dyr.

En solid hochstand placeret højt i terrænet giver både udsyn og mere sikre skudvinkler.

Vildt orienterer sig sjældent opad

På både store og små revirer kan det i hele jagtsæsonen, sommer og efterår-vinter, være problematisk at færdes rundt i terrænet og afsætte fært flere gange om ugen. Men en forsigtig listen hen til et tårn eller en stige i god vind forstyrrer ikke, hvis man gør sig umage. Det gode ved at sidde på jagt på denne måde er, at man lader dyrene komme til sig i god ro og orden. Og her er ikke bare tale om jagtbare arter, for terrænet åbner sig for den jæger, der giver sig tid til at sidde og se.

Desuden har man mulighed for selektiv jagt både sommer, efterår og vinter, selv om sidstnævnte kræver en del mere tøj end førstnævnte. Siderne i hochstanden beskytter jægeren mod vind, men hæmmer også færtafgivelsen ud i terrænet. Normalt orienterer hjortevildt og ræv sig ikke opad, men man skal alligevel ikke bevæge sig alt for meget, specielt hvis man ikke har en baggrund af f.eks. høje træer, for dyrene ser bevægelse, som er fri af horisonten.

På dage med vind, hvor dyrene i højere grad end normalt bruger øjnene til at opfange fare, skal man være ekstra varsom. Dyr, der i god vind kommer helt tæt på tårnet, opdager ofte ikke jægeren, farten blæser så at sige hen over hovedet på dem. Men man kan ikke sidde i stabil, dårlig vind i forhold til de steder, dyrene oftest kommer ud, uden at blive opdaget.

Ansitzjagt i en hochsitz, altså afventende jagt, hvor man sidder i en stige med sæde, er en del anderledes, fordi man i de almindelige stiger, hvorfra der udøves riffeljagt, sidder helt eksponeret for dyrenes syn og fært samt for eventuel kold vind. Her skal man sidde endnu mere stille og være bedre klædt på, end man behøver i en hochstand. En del jægere bruger af samme årsager fuld camouflage med maske eller ansigtsfarver, når de jager fra stige.

Hochsitz.

Et højsæde som man kan nærme sig bagfra, stort set uset af vildt på engen.

Hochstand eller hochsitz – både og

Et tårn er ikke en fleksibel løsning, som kan flyttes efter behov ligesom en stige, men man kan holde til at sidde længere i en hochstand end i en hochsitz. Derfor anbefaler jeg, at man placerer hochstande, hvor man gerne vil have et sted at observere fra udenfor jagtsæsonen og sidde på jagt i sæsonen. De suppleres rundt på reviret med et antal stiger, som kan flyttes afhængigt af vildtets aktivitetsmønster og ændringer i beplantninger og markafgrøder.

Både hochstand og hochsitz bør placeres, så der er bedst muligt udsyn, f.eks. på et skovhjørne eller ved en lysning i skoven. Samtidig skal man dog overveje, hvor nemt det er at komme ubemærket til stedet. Er der flere muligheder for placering, skal man blandt andet i mere åbent terræn overveje, hvor en lav op- eller nedgående sol kommer til at stå på de forskellige årstider.

Desuden er det klogt, at man tager hensyn til de mest dominerende vindretninger i Danmark og opstiller sin hochstand nord eller nordøst for det sted, man forventer vildtet. Man kan så eventuelt sætte en stige mod syd eller sydvest til nogle af de dage, hvor kolde vinde kommer fra en anden kant.

En hochstand bør ikke placeres for tæt på revirets mest brugte veksler. En afstand på cirka 50 meter er som regel passende. Så forstyrres man ikke vildt, man ikke ønsker at nedlægge, men er samtidig så tæt på, at

man nemt kan se detaljer på dyrene som køn, kondition og eventuelt trofæ. Endelig har man dyrene i magelig skudafstand.

Hvis man vil forberede sig godt før jagttiden, er der fornuft i at måle afstande til markante pejlemærker i alle relevante retninger som f.eks. hjørnepæle ved indhegninger, gravhøje, enkeltstående buske eller træer, skovbryn og store sten. Det giver en god idé om, hvor langt ude et eventuelt dyr står på en åben flade. Uden for jagtsæsonen kan man i øvrigt bruge sit tårn til at observere vildtets færden og udsøge sig enkelt-dyr, som jagten skal gælde.

Rygsækstolen er fleksibel

På de fleste mindre jagtrevirer i Danmark, som ikke er besat med hochsitze alle relevante steder, er et af riffeljægerens vigtigste hjælpemidler en rygsækstol. Den er først og fremmest en fleksibel løsning til at placere

sig frit, f.eks. inde i tæt bevoksning, hvor der aldrig vil blive placeret et "high-seat", men hvor det kan være hensigtsmæssigt at placere sig i dårligt vejr eller blot for at prøve et nyt sted.

Derudover kan den naturligvis bruges som rygsæk. Man kan have plads til kamera, poser til indmad, myggeolie, måske gummihandsker til brug ved opbrækning af vildtet m.m. Desuden kan eventuelt overskydende tøj også lægges i den. Det kan være nyttigt på bukkejagt tidligt om sommeren, hvor det ofte er ganske køligt før og lige efter solopgang. Her kan man have behov for at tage tøj af, når solen får mere magt. Tilsvarende kan man om efteråret gå ud en smuk, solbeskinnet eftermiddag, men så snart solen er nede bag trætoppene, bliver det koldt, og så er det rart at have en ekstra trøje, halvfingervanter eller et tørklæde ved hånden.

Som regel er skudafstandene i tykninger relativt korte, og brugen af skydestokke og lignende kan minimeres. Det kan nemlig være en bevægelse for meget at bringe hjælpemidler i stilling før skuddet.